

LA PRIMERA GUERRA CARLINA (1833-1840) ALS ARXIVS JUDICIALS DEL PENEDÈS

RAMON ARNABAT I MATA

La Primera Guerra Carlina tingué una presència considerable al Penedès. La nostra comarca, igual que el nostre país, es dividí entre cristins i carlins. Ens ha semblat adient de remenar els arxius judicials per veure quina informació facilitaven sobre la Primera Guerra Carlina a la nostra comarca. Els arxius judicials acostumen a ser agraïts amb els investigadors, ja que ens forneixen molta informació inèdita i, alhora, quotidiana, que normalment passa desapercebuda.

LA PRIMERA GUERRA CARLINA (1833-1840) ALS ARXIVS JUDICIALS DEL PENEDEÈS

LA PRIMERA GUERRA CARLINA

La Primera Guerra Carlina té a Catalunya estudis importants i de tot tipus, exculpatoris com els de Ferran de Sagarra,⁽¹⁾ adoloradors com els de Josep Carles Clemente⁽²⁾ i Josep M. Mundet,⁽³⁾ crítics com els de Josep Fontana,⁽⁴⁾ Pere Pascual,⁽⁵⁾ Pere Anguera⁽⁶⁾ i, més recentment, Manuel Santirso.⁽⁷⁾ Sense oblidar l'obra, ja clàssica, d'Antonio Pirala.⁽⁸⁾ A aquests estudis d'autor s'hi han afegit un seguit d'estudis col·lectius sobre el carlisme a Catalunya com els del Baix Llobregat,⁽⁹⁾ els de Lleida,⁽¹⁰⁾ o els de la Fundació Francesc Ribalta de Solsona.⁽¹¹⁾

En tot cas, i des de molts punts de vista, el que cada cop és menys defensable és que aquesta guerra fos, exclusivament, una guerra legitimista, ja que s'hi barrejaren altres aspectes de caire polític (la confrontació entre revolució i contra-revolució) i de caire social (crisi del camperolat i l'artesanat català). Per aquest motiu ens sembla que és molt més útil considerar la Primera Guerra Carlina com una forma de resistència a la implantació del sistema liberal burgès a Espanya, com de forma semblant passà a altres països d'Europa.⁽¹²⁾

Per això pensem que, sota la bandera carlina, s'agruparen un nombre important, i alhora heterogeni, de gent que estava descontenta amb el nou sistema liberal. Tal com havia passat uns anys abans amb la guerra reialista del trienni liberal (1822-1823) i la dels «malcontents»

(1827-1828) durant la dècada ominosa, com ho demostra el fet que els carlins detinguts siguin preguntats insistentment pel seu comportament l'any 1827 (revolta dels malcontents). Diferents noms per denominar una mateixa cosa: la resistència al canvi que significava la implantació del sistema capitalista i burgès.

La guerra, igual que les anteriors, tingué una especial incidència a Catalunya, junt al País Basc i el País Valencià. Malgrat tot, a Catalunya els carlins no aconseguiren establir un front de guerra i practicaren la guerra de guerrilles, la diferència del que passava al nord. Una de les característiques principals d'aquesta guerra fou la gran crueltat dels dos bàndols, una mostra de la qual seria l'assassinat de presoners, com la matança de carlins a la Ciutadella el gener de 1836 o la matança de 240 liberals per part de Tristany.

Els carlins aconseguiren de tenir a Catalunya entre 13.000 i 25.000 homes, mentre les tropes governamentals en tenien prop de 60.000. Malgrat aquesta diferència, els carlins aconseguiren de no deixar viure

Assalt de la Ciutadella i assassinat dels presoners carlins el 4 de gener de 1836 (litografia de l'Arxiu Històric de la Ciutat).

tranquil l'Exèrcit cristià a Catalunya, al País Valencià i al País Basc durant set anys. L'estiu de 1837, els carlins catalans aconseguiren d'unificar les seves forces i funcionar sota la supervisió d'una Junta que governava una part del territori català, tot i que durant un període breu i ple de divisions al seu interior entre els sectors més moderats i els més ultres.

LA PRIMERA GUERRA AL PENEDÈS

Un dels fets que commogué més els carlins del Penedès fou la detenció i posterior afusellament del que havia de ser el cap de la revolta carlina a Catalunya, el bisbalenc Joan Romagosa, l'any 1834.⁽¹³⁾ L'any 1835 s'establí una Junta Carlina a Font-rubí, que s'encarregava de cobrar els impostos de la zona del Penedès i de l'Anoia, com hem pogut veure a les memòries d'una pagès de la Conca d'Òdena treballades per Pere Pascual en el treball ja citat. El carlisme aconseguí de dominar una zona que anava del Baix Penedès (serra del Montmell) a l'Anoia (serra de la Llacuna) durant força temps, ja que l'abrupte terreny dificultava les incursions dels liberals.

La Guerra Carlina al Penedès té episodis sagnants com la matança als voltants de la masia de Puig-roig (Sant Pere Molanta), el 8 d'agost de 1838.⁽¹⁴⁾ La partida de Vilella (uns 400 homes a peu i 200 a cavall) s'emboquè a la masia i voltants de Puig-roig, mentre una petita partida es passejava per la carretera a la vista de l'exèrcit cristià emplaçat a Vilafranca. Aquest caigué en la trampa i sortí en persecució de la partida carlina, fins que es trobà emboscada i sense poder retirar-se. Molts (es parla de més d'un centenar) foren morts i d'altres fets presoners.

Anem a veure, però, quina informació ens facilita l'Arxiu Judicial de l'Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca del Penedès per a aquests anys. Pel que fa a accions militars, trobem notícies de l'enfrontament, a mitjan juliol de 1835 a Selma, entre l'Exèrcit liberal manat pel Brigadier d'Infanteria i Governador militar de Vilafranca, José Sandoval, i els carlins, titllats de facciosos, manats pel cap carlí Masgoret.⁽¹⁵⁾

A finals de 1835 hi havia a les presons de Vilafranca 22 presoners, dels quals 10 eren carlins:⁽¹⁶⁾ Vicenç Julià, Antoni Canal, Miquel Sitger, Antonio Burgues, Joan Rosell, Joan Borràs, Josep Jover, Josep Bellmunt,

Salvador Brunat i Jaume Fages. Les condicions en què es vivia a la presó eren molt penoses, com ho demostra el fet que molts d'aquests presoners portaven argolles als peus i el terra era de terra i ple d'humitat.

L'ACTUACIÓ DELS CARLINS

Anem a veure ara quin tipus d'accions duien a terme els carlins a la comarca. Per un costat, i com a mitjà de recaptar diners per mantenir-se, era habitual el segrestament de béns i persones per demanar-ne un rescat a canvi de la seva llibertat. En tenim força exemples a l'Arxiu Judicial, com l'atac que, el dia 11 de desembre de 1835, van realitzar els carlins comandants per Josep Catasús àlies «Podallinda» (el pitxot de Vilafranca), contra Ramon Díaz (negociant de Vilafranca), al qual li van robar un ramat amb 180 caps —100 cabrits i 80 ovelles—, a canvi del qual demanaren un rescat de 15 unces d'or que, després de negociar-ho, restà en 11 (81 duros).⁽¹⁷⁾ La partida de Josep Catasús i de Cañas estava instal·lada a les muntanyes de Torrelles de Foix, des d'on dominaven una

Rescat d'un presoner dels carlins pels mossos d'esquadra segons un gravat de la Historia de las Escuadras de Cataluña.

zona important de l'interior de l'Alt Penedès. Un altre cas semblant, es produí el 16 d'abril de 1836 a Vallirana, quan la partida carlina de l'Estudiant (de casa Suriol de les Cabanyes), segrestà tres mules i el fill del Mestre de Postes de Vilafranca quan anaven a Barcelona.⁽¹⁸⁾ El rescat els costà 4 unces d'or i 1 unça de despeses de negociació.

Una altra acció típica del carlins al Penedès era assaltar i robar comerciants i viatgers. En tenim exemples, com el de l'assalt i robatori a Bellveí el dia 24 de desembre de 1835, per part d'un escamot carlí, manat pel Llarg de Copons, Campanera i Mañer (els dos darrers de la Bisbal del Penedès), a uns sabaters de Vilafranca que anaven a vendre al Vendrell.⁽¹⁹⁾ Un altre cas es produí, també a Bellveí, quan els facciosos robaren una mula de Sebastià Lyxetà de Reus, i després la van vendre.⁽²⁰⁾ Hi ha altres casos en la mateixa zona de veïns de l'Arboç i de Vilafranca.

També era força normal la requisada en els pobles on entraven els carlins, com la que van realitzar el 4 de febrer de 1836 quan van entrar a Santa Fe i els veïns els portaren a la casa de l'hisendat Marià Galup, que vivia a Barcelona, on els facciosos s'instal·laren, menjant i bevent el que van voler a més de vessar per terra dues cargues de vi.⁽²¹⁾ L'any 1843 s'inicià un procés contra l'Ajuntament de Santa Fe per connivència amb els facciosos, del qual en desconeixem el resultat final.⁽²²⁾

Orgia de les tropes carlines, en la qual participà el general Cabrera, als afores de Burjasot, segons un gravat de l'època.

Una altra forma de subsistir era la de cobrar el delme a alguns pobles, com en el cas de Pontons i Banyeres, ocupat pels facciosos l'any 1835 i on els propietaris pagaren el delme del vi al delmador de Santes Creus, frare Josep Torrama, que cobrà el delme sencer.⁽²³⁾ A Santa Fe, els carlistes s'apoderaren tots els anys de guerra del delme d'aquest municipi, amb l'excepció del que corresponia al rector. L'any 1839, els veïns aconseguiren d'amagar-ne la meitat del del vi i del dels cereals, que entregaren al rector perquè el guardés.⁽²⁴⁾

LA REPRESSIÓ CONTRA ELS CARLINS

Dins d'aquest apartat, podem distingir diferents fronts: la repressió contra els qui emigren del país i que són pro-carlins, contra els qui marxen a les files carlines, contra els seus familiars, i la repressió posterior a la guerra contra els qui havien estat carlins o col·laboradors.

A) Repressió contra els emigrats

N'és un cas exemplar José Ferret, presbíter i beneficiat de Vilafranca que va ser capellà dels voluntaris reialistes i havia servit a casa del Marquès d'Alfarràs (comandant del batalló de reialistes). José Ferret era definit a l'acta judicial com a «tenido y reputado por desafecto a las instituciones que nos rigen, se halla en el extranjero, sin objeto conocido, sin que su industria y ejercicio puedan y deban conducirle a Francia [va marxar el 24-VIII-1834], ni mucho menos pueda hacer la larga y sospechosa residencia de que hay la divulgación más notoria... y mirando que a los intereses de los reveldes (sic), no los aprovechen para promover y alimentar sus conspiraciones y ataques a la felicidad pública...».⁽²⁵⁾ Els béns de José Ferret consistien en tres cases, 8,25 jornals de terra campa i vinya i una renda 31 lliures anuals. Per intentar evitar el segrestament dels seus béns, el 3 de juliol de 1837, va jurar la Constitució a Bordeus, al·legant que va haver de marxar per amenaces dels constitucionals. El 1838 tornà, però s'instal·là a Barcelona. En el mateix procés s'encausava, per a segrestar-los els seus béns, Joan Soier de Roset (de Pontons), Vicente Astort (presbíter i beneficiat de la Vila i emigrat a França), Fèlix Balaguer (beneficiat) i Pablo Marrugat (beneficiat).

B) Repressió contra els que marxen a la facció

Ramon Riba, veí de Torrelavit i revenedor d'ofici, encara que havia estat miquelet i agutzil de l'ex-alcalde major de Vilafranca (Plácido Otal), era catalogat per l'acta judicial de «desafecto a nuestro gobierno, se halla con las armas en la montaña en las facciones que cunden por esta Provincia». El 9 de juny de 1837 passà per Igualada i, més tard, es va presentar amb una partida de carlins a Castellví, per cobrar els salaris del batlle que estava a la Junta de Facciosos de Font-rubí.⁽²⁶⁾ Per aquest motiu, i d'acord amb la llei que establí l'«embargo y secuestro de bienes de los Españoles que des de 1º de Octubre de mil ochocientos treinta y tres, se han alistado en la filas de los Rebeldes, o hagan causa del Pretendiente en los puntos que ocupa la facción o en el Estrangero con encargos públicos y secretos» (R.D. de 18-IX-1836 i R.O. de 28-II-1837, publicada al BOP d'1-IV-37, núm. 39), el Jutge de Vilafranca dictà l'embargament dels seus béns: una casa i un entresol. El 30 de juliol de 1839 s'acollí a l'indult.

Un altre exemple és el cas del cap carlí, del qual ja hem parlat, Josep Catasús àlies «Podallinda», els béns del qual, o els de la seva família a Vilafranca, es demanava que s'embarguessin per indemnitzar un hisendat al qual li havien segrestat el ramat per exigir-li un rescat. Però el resultat final fou que ni ell ni la seva família tenien béns mobles ni immobles per segrestar.⁽²⁷⁾ En d'altres casos, quan els acusats s'acollien a l'indult per evitar l'embargament, se'ls obligava a pagar les costes del procés, que estaven entre les 25 i 30 lliures; per exemple, Rafael Masó i Tomàs Trabal, als quals se'ls deixà sense embargar perquè s'acolliren a l'indult l'any 1837, però se'ls obligà a pagar 65 lliures de despeses del procés, que equivalien al jornal d'uns cent dies de treball d'un jornalier.⁽²⁸⁾

Els béns segrestats s'entregaven a una Junta creada a cada partit, segons establien les R.O. d'1 d'agost i 29 de setembre de 1836. Aquesta Junta administrava els béns i amb ells feia front a les despeses que ocasionava l'actuació de les partides carlines a la comarca.

C) Repressió contra els familiars dels qui marxen a la facció

Acollint-se a les normes establertes pel ban del Capità General del Principat, de 13-IV-1834 (articles 4 i 5), el tinent del corregidor de Vilafranca, Plácido de Otal, prengué un seguit de mesures contra els

familiars dels homes enrolats amb els carlins, com, per exemple, expulsar les dones i els pares dels facciosos a vint hores del municipi, embargar els seus béns o empresonar els pares dels facciosos si no havien fet tot el possible per evitar la marxa dels seus fills.⁽²⁹⁾ Dins d'aquesta política, es confiscaren els béns de la família d'un fugat amb els carlins comandats per Cubells i que fou mort l'any 1839.⁽³⁰⁾

Un cas molt clar d'aquesta repressió és el que es produí al municipi de Masllorenç. El conflicte s'inicià quan el dia 16 d'abril de 1834 marxaren d'aquest poble, d'uns 500 habitants, 16 veïns per anar a la partida del carlí «Pau coix de Vilavella» (el secretari d'aquesta partida era Salvador Pie, cosí d'un fugit de Masllorenç).⁽³¹⁾ Els fugitius eren dos pastors i catorze pagesos i, pel que fa a la seva edat, dos tenien menys de 21 anys, set tenien entre 21 i 30 anys, cinc entre 30 i 40 i dos més de 40 anys. Onze eren casats i cinc solters (vegeu l'Annex 1). El dia 2 de maig ningú havia tornat a casa seva. El 29 de maig havia estat detingut Josep Vives àlies «Serafi», Josep Garriga àlies «General» i Josep Ferre. També el mes de maig es presentà Ramon Pie, que fou engarjolat.

Sembla que hi hagué una certa permissivitat en aquest afer per part del batlle, ja que el mateix dia havia anat una partida militar liberal al poble i aquell negà que algú hagués marxat. El cert és que la marxa es venia preparant de feia dies, i el dia anterior a la marxa es celebrà una reunió al poble. En la seva declaració, el batlle deia que «la idea porque se han ausentado no es otra que, unirse a la Facción y tener con esto mayor ocasión de robar»; a més, qualificava a Antoni Obrador, Rafael Batet i Joan Palau de ser «de malísima conducta y lo más malo del Pueblo, en cuanto a los demás los tenia hasta ahora en buen concepto».

Quan les autoritats van decidir (6 de juny) d'embargar els béns dels fugats, la majoria de pares i dones al·legaren que van marxar «seduïts» per les «intrigas de sus malos compañeros». En el cas dels solters, els testimonis que s'aporten acostumen a assenyalar el «carácter indócil e inobediente a las órdenes de un Padre» o el «carácter inflexible y que continuamente estaba riñiendo con su padre», per treure responsabilitat als pares. Cosa que podem entendre com un encobriment dels fugats i els seus familiars. També al·leguen que, quan van marxar, encara no s'havia publicat el ban del capità general a Masllorenç. Per últim, diuen que un ja s'ha presentat gràcies als consells del seu pare i que l'altre està presoner i, per tant, no cal que també ho estigui el pare. La decisió final

del jutge fou que els pares dels acusats fossin arrestats al poble, sense poder-ne sortir, a canvi de no ingressar a la presó.

D) Repressió contra els qui col·laboren amb els facciosos

Dins d'aquest apartat, cal col·locar el procés seguit contra Isidre Trilla, del Vendrell, per presumpte col·laborador amb el transport d'armes, municions i efectes de guerra, sense permís i que finalitzà amb una multa de 15 lliures.⁽³²⁾ Aquest personatge fou relacionat amb una xarxa d'intermediaris que intentava introduir armament per als carlistes per la costa del Baix Penedès amb la goleta toscana «Aurora».

També cal citar el cas seguit contra Antònia Navarro Mercader i Maria Mercader (mare i filla d'Albinyana) per espionatge i assistència als facciosos (als quals els facilitaren pedres fogueres). Aquestes dues dones tenien els seus homes enrolats amb els carlins i, finalment, el cas fou sobreseït perquè no sabien on eren (possiblement amb la partida dels seus cònjuges).⁽³³⁾

E) Represàlies posteriors a la guerra

Finalment cal que ressequim la repressió posterior a la guerra contra aquells qui havien pres les armes o havien col·laborat amb els carlins. Per exemple, l'hisendat de Font-rubí, Joan Romeu, actuà contra Josep Magriñà i Josep Mercader (recaptador d'impostos i dipositari de la Junta Carlina de Font-rubí) perquè li retornés els 400 rals que havia pagat en concepte d'impostos als carlins. Els acusats foren condemnats a pagar o a patir pena d'embarg dels seus béns. Com que no pogueren pagar, se'ls embargaren els seus béns per fer front a aquesta deute.⁽³⁴⁾

Un altre cas és el de Pere Parera, pagès de les Gunyoles, que reclamà a Cugat Aguilera i Josep Mascaró (ambdós carlins de Sant Cugat) els 81 duros que els pagà l'any 1837. Els acusats s'havien acollit a l'indult i, a més, eren pobres de solemnitat i, malgrat ser condemnats a pagar, no podien fer-ho.⁽³⁵⁾

A MANERA DE CONCLUSIÓ

La documentació sobre la Guerra Carlina al Penedès localitzada a l'Arxiu Judicial ens dona informació sobre aspectes quotidians i molt materials d'aquesta guerra, lluny de les imatges romàntiques que, uns (liberals) i altres (carlins), ens han deixat en les seves memòries i històries sobre el conflicte.

L'actuació de les partides carlines, malgrat l'existència d'una Junta a Font-rubí, sembla correspondre més, per les seves accions, a les partides de bandolers que a un exèrcit o a un col·lectiu que defensa unes idees polítiques. Fer la guerra era una manera de guanyar-se la vida, als dos bàndols. Davant d'aquesta actuació esporàdica de les guerrilles carlines, amb el segrestament de persones i béns, la requisita en els pobles ocupats o el cobrament d'impostos i delmes per la Junta Carlina de Font-rubí, el liberals oposaren una dura línia repressiva, que es dirigí tant contra els qui havien agafat les armes com contra els seus familiars i protectors, intentant amb aquesta repressió de paralitzar la sagnia que es produïa dels pobles a les files carlines.

Cal destacar que, com hem vist, la repressió no finalitzà amb la guerra, com semblava amb la famosa abraçada de Vergara, sinó que, un cop acabada s'exigiren responsabilitats a les bases del bàndol perdedor, mentre que els seus caps eren, sovint, recompensats amb un destí a l'exèrcit guanyador.

Annex 1

HOMES DE MASLLORENÇ QUE MARXEN AMB ELS CARLINS. 1834

. Josep Borràs Soler (a) «Pastor»	45 anys, casat, pastor
. Josep Borràs (fill)	22 anys, casat, pastor
. Pau Blanch	24 anys, casat, pagès
. Antoni Obrador	37 anys, casat, pagès
. Rafael Batet (a) del Lluch	38 anys, casat, pagès
. Jaume Carbonell «Boleró»	32 anys, casat, pagès
. Raimon Pie	22 anys, solter, pagès
. Jaume Rosell (a) «Cañís»	34 anys, casat, pagès
. Pau Vives (a) «Serafí»	19 anys, solter, pagès
. Joan Palau (a) «Balit»	26 anys, casat, pagès
. Jaume Seguí (a) Tarragó	29 anys, casat, pagès

. Ramon Ferrero (a) Ponet	29 anys, casat, pagès
. Salvador Bertran	20 anys, casat, pagès

presoners

- Josep Vives (a) «Serafi»
- Josep Garriga (a) «General»
- Josep Ferrer

Font: AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLVIII (1834).

NOTES

- (1) Ferran de Sagarra i de Siscar: *La Primera Guerra Carlina a Catalunya. El comte de d'Espanya i la Junta de Berga*, Barcelona, 1935.
- (2) Josep Carles Clemente: *Las guerras carlistas*, Barcelona, 1982.
- (3) Josep M. Mundet i Gifré: *La Primera Guerra Carlina a Catalunya*, Barcelona, 1991.
- (4) Josep Fontana: «Crisi camperola i revolta carlina» dins *Recerques*, núm. 10 (1980) i *La fi de l'Antic règim i la industrialització. 1787-1868*, Barcelona, 1987, pàgs. 269-288.
- (5) Pere Pascual i Domènech: «Carlisme i societat rural. La guerra dels Set Anys a la Conca d'Òdena», dins *Recerques*, núm. 10
- (6) Pere Anguera: «Components i algunes motivacions del primer carlisme català» dins *Revoltes populars contra el poder de l'estat*, Barcelona, 1992, pàgs. 75-93.
- (7) Que ha presentat, recentment, la seva tesi doctoral sobre el carlisme a Catalunya en el període 1833-1840 a la Universitat Autònoma de Barcelona.
- (8) Antonio Pirala: *Historia de la Guerra Civil y de los partidos liberal y carlista*, Madrid, 1899 (3ª).
- (9) DDAA: *Guerrillers al Baix Llobregat*, Barcelona, 1986.
- (10) DDAA: *Carlins i integristes a Lleida*, Lleida, 1993.
- (11) DDAA: *La base social del carlisme*, Barcelona, 1990 i *El carlisme com a conflicte*, Barcelona, 1992.
- (12) Vegeu com a resum, Josep M. Fradera, Ramon Garrabou i Jesús Millán: *Carlisme i moviments absolutistes*, Vic, 1990.
- (13) Per aquest personatge cal veure la biografia de Manuel Bofarull: *Joan Romagosa i Pros. Un general del Penedès*, Vilafranca, 1987.
- (14) Pere Alegret, sota el pseudònim de Q.G. ha reproduït el text a *Vilafranca del Penedès antiga y moderna. Apuntes històrics sobre Vilafranca del Penedès*, Vilafranca, 1872, pàgs. 170-171. També Remei Vendrell a *Sant Pere Molanta. Notes històriques*, Sant Pere Molanta, 1993, pàgs. 45-46, ha transcrit sencer el fragment del *Llibre Verd* que relata aquests fets.
- (15) Arxiu Judicial de l'Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca del Penedès (AJ-AHCVP), Processos del segle XIX (P.XIX), caixa XLV, expedient 16 (1836).

- (16) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLV (1835).
- (17) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLIV, expedient 22 (1835).
- (18) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLV (1836).
- (19) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLIV, expedient 21 (1835).
- (20) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLVII (1838).
- (21) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLV, expedient 15 (1836).
- (22) AJ-AHCVP, P. XIX, caixa anys 1840-1843, expedient 23 (1843).
- (23) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLVI (1838).
- (24) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa anys 1840-1843, expedient 23 (1840).
- (25) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLV, expedient 7 (1838).
- (26) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLV (1837).
- (27) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLIV, expedient 22 (1835).
- (28) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLV (1837).
- (29) AJ-AHCVP, P.XIX, expedient 4 (1838).
- (30) (art. 7 del Reial Decret de 18 de setembre de 1837, BOP, núm. 110).
- (31) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLVIII (1834).
- (32) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLIV, expedient 4 (1834).
- (33) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa XLV (1837).
- (34) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa any 1840, expedient 5.
- (35) AJ-AHCVP, P.XIX, caixa any 1841, expedient 8.